

A portrait of Frans van Anraat, a man with glasses and a mustache, wearing a white shirt and a dark jacket. The background is dark and slightly out of focus, showing some shelves or equipment. The text 'WIE IS FRANS VAN ANRAAT?' is overlaid in large, white, bold, sans-serif capital letters across the entire image.

WIE IS FRANS VAN ANRAAT?

Slachtoffer van Saddams gifgasaanval op de stad Halabja in 1988.

DE MAN DIE DIK VERDIENDE AAN SADDAM HOESSEINS GIFGAS

Zijn onuitputtelijke trukendoos trekt Frans van Anraat (63) in de rechtszaal vast weer wijd open. Als een beklagenswaardige oude man -grijs haar, pull-over en leesbril aan een koordje- zal hij binnensloffen. Zuchtend gaat hij zitten en kijkt hij rond met de meest onschuldige blik in zijn blauwe ogen. Honderden tonnen thiodiglycol, grondstof voor het blaartrekkende mosterdgas, verstuurde hij naar het regime van Saddam Hoessein. Toch begrijpt Frans niet dat juist hij medeplichtig gesteld voor de 5000 doden bij de gifgasaanval op de Koerdische stad Halabja in 1988. Tranen van onbegrip zal hij vergieten, weet een ex-vrouw. Ze wil anoniem blijven en haar adres mag niet bekend worden, "anders staat hij na vrijlating weer voor de deur." Jaren geleden keek ze in zijn portefeuille die uitpilde van brieven en foto's van geliefden. "Hij zat op zijn werk en telefonisch vroeg ik om opheldering. Belde hij even later snikkend terug uit het ziekenhuis, zogenaamd met een hartinfarct. Ik mocht niets meer over die brieven zeggen, want meneer had te veel pijn. Hij belazert iedereen, ook de rechtbank."

Geslepen en egocentrisch zijn de karaktertrekken die Revu optekent over Frans van Anraat in talloze gesprekken met familieleden, ex-vrouwen, burens, vrienden en collega's. Maar ook gezellig, royaal en humoristisch. Geboren op 9 augustus 1942 in Den Helder woonde Frans Cornelis Adrianus van Anraat 31 jaar in Nederland voordat hij zijn geluk in de wereld probeerde, met bekend gevolg. Als eerste Nederlander staat hij terecht voor volkerenmoord, de ergst mogelijke aanklacht in het Nederlands strafrecht. Zijn jeugd jaren in de Kemphaanstraat lijken onbezorgd. Een fami-

Hij was een moederskind, droeg een vetkuif, maakte schulden bij de vleet en trouwde vier maal. Maandag 21 november begint het proces tegen Frans van Anraat. Door zijn handel in grondstoffen voor gifgassen stierven duizenden mensen in Irak en Iran. "Niet Frans maar zijn moeder zou terecht moeten staan."

DOOR ARNOLD KARSKENS

liedid herinnert zich Fransje als 4-jarige peuter. "Iemand met een eigen wil, maar wel sympathiek." Een neef die met hem speelde: "Hij was een normale jongen. Er zat niks gemeens aan."

Het gezin Van Anraat -Frans is enig kind- is vergroeid met de winderige marinestad in de kop van Noord-Holland. Opa Van Anraat woonde aan de Bassingracht en verdiende zijn geld bij de gemeente met het ijken van gas- en watermeters. Kleinzoon Frans kreeg zijn initialen FCA. Vader Frits leed een stof-fig bestaan in het magazijn op de Rijkswerf Willemsoord waar marineschepen werden

Midvoor bij de Stormvogels Frans van Anraat (toen 15 jaar) in het seizoen 1957/1958. Volgens medespelers was hij een "een nette speler, geen schopper."

onderhouden. Alleen op feestjes leefde Frits op, volgens een nicht. "Hij was de clown en trok gekke bekken zonder zijn kunstgebit - dat werk." Vader Frits is in december vorig jaar overleden. Over zijn diepe innerlijke gevoelens liet vader Frits zich nooit uit, net als zoon Frans. Aangetrouwd familielid N. Staal: "Je kon er geen peil op trekken."

Familiekiekjes uit 1972. Boven: Frans van Anraat met onder anderen zijn opa (de man rechts).

Onder: met onder anderen moeder Jo en vader Frits op een bruiloft van een familielid.

► Rond zijn 12de verhuisde Frans met zijn ouders naar IJmuiden. Ze kwamen te wonen op de Semafoor, een woonwijk bij de vuurtoren, voorbehouden aan ambtenaren. Frans voetbalde bij de Stormvogels, de voorloper van Telstar. Hij had een goede reputatie. "Geen schopper of prater," herinnert een teamlid zich. J. van der Graaff speelde met hem in het juniorenelftal. "Hij was midvoor, vrij groot voor zijn leeftijd en kon goed koppen. Je kunt hem een goaltjesdief noemen; zijn kans afwachten en dan scoren. De aanvoedersband droeg hij nooit. Frans was geen teamman." Twee seizoenen speelde Van Anraat bij de club. Op een foto uit augustus 1959 genomen staat ook Jaap de Vries, rechtsback in het elftal. "Frans was een dandy *avant la lettre*. Erg op zijn uiterlijk. Zijn haar zat altijd in een kuif. En dat moest ook zo tijdens de wedstrijd blijven. Zijn broekspijpen rolde hij op tot in zijn liezen. Hij was een buitenbeentje. Wij kwamen van de mulo, werkten

op de Hoogovens of zaten in de vis. Hij zat als enige op de hbs."

Na een aantal jaren keerden de Van Anraats terug naar Den Helder. Lange tijd woonde de familie in de Jan Bijlstraat naast Fort Erfprins. Een lagere middenklasse straat met kleine voortuinen. In de deuropening spreken naaste burens nog vol lof over de familie: "Correct. Ze liepen altijd keurig in het pak. Een voorbeeld voor de buurt." Een buurvrouw die liever niet bij naam wordt genoemd, kwam er over de vloer. "Een fotoalbum heb ik nooit bij ze ingekeken. Ze spraken over koetjes en kalfjes en daarmee af." Een ver familielid noemt moeder Jo "een kreng" in een weinig gelukkig en sober huwelijk. "Elk dubbeltje moest haar man Frits verantwoorden. Tegen een schoon-

'FRANS WAS EEN CHARMEUR, ZWIERIG, HUMORISTISCH. EEN MAN DIE DE DEUR VOOR JE OPENHIELD'

ANRAAT IN VOGELVLUCHT

- **9 augustus 1942:** geboren als Frans Cornelis Adrianus van Anraat in Den Helder. Opleiding: een paar jaar hbs en cursussen. Beroep: technisch adviseur. Noemt zich ook 'mechanisch ingenieur'.
- **12 september 1973:** vertrek uit Nederland. Woonde en werkte vervolgens in Genève, Singapore, Milaan en Lugano.
- **1984-1986:** smokkel van 385 ton thiodiglycol, grondstof voor het blaartrekkende mosterdgas uit Japan naar Irak.
- **1984-1987:** smokkel van grondstoffen voor zenuwgas als Tabun, Sarin en VX naar Irak.
- **1987-1988:** smokkel van 730 ton thiodiglycol uit de VS naar Irak.
- **Maart 1988:** gifgasaanval op de Koerdische stad Halabja met 5000 doden.
- **Januari 1989:** arrestatie Van Anraat in Milaan, Italië.
- **Augustus 1989:** vlucht naar Irak.
- **Begin april 2003:** vertrek uit Irak.
- **6 december 2004:** arrestatie in Amsterdam wegens overtreding van de Wet Oorlogstrafrecht en medeplichtigheid aan genocide.
- **21 november 2005:** begin proces in Den Haag.

zus zei ze eens: 'Ik zou met je willen ruilen voor jé huis en je geld.'" Aan godsdienst werd niet gedaan. "Vlees is beter dan botten. Zo dachten ze over religie," herinnert een ander familielid zich.

Na drie jaar haakte Frans af bij de hbs en vervulde hij de militaire dienstplicht bij de luchtmacht. Daarna was hij werknemer bij een rits technische en chemische bedrijven, zoals Hoekloos, gespecialiseerd in vloeibaar gas, en Van Swaay Koeltechniek. Oud-directeur J.L. de Blicke van het chemisch ingenieursbureau KTI, waarvoor Van Anraat enkele jaren werkte: "Hij was wel een goede zakenman, maar wij verkopen hele fabrieken en dan verwachten de klanten dat je veel technische kennis hebt. En die had hij niet. Dat hij in de handel van grondstoffen ging, verbaast me dan ook niet."

Frans woonde achtereenvolgens in Breda, Beverwijk, Rijswijk en Capelle aan den IJssel. Hij luisterde naar zangers als Neil Diamond en Cat Stevens. Keek tv en las spionageauteur John le Carré. Een familielid kwam hem eens tegen in de trein. "Het was helemaal geen

